

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Præcepta generis deliberatiui ex veteribus έν τύτω expressa. Capvt II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Præcepta generis deliberatiui ex veteribus in τὸν ὅρον expressa.

CAPVT II.

IN deliberatiuo, sex considero, definitionē, diuisionem, materiam, causam efficientem, formam, finem.

Deliberatiuum est, quod positum in consultatione, habet in se sententiæ dictionem.

Partes sunt duæ, suasio, ad quam referuntur exhortationes, monitiones, peritiones, consolationes, precatationes: & dissuasio, ad quam spectant, dehortationes, obiurgationes, & cetera.

Suasio est oratio deliberatiua, quæ primum consultatione, quid faciendum sit, ostendit.

Dissuasio est oratio deliberatiua, quæ auditoribus aliam partem, ac suasionem ostensa est, persuadere conatur.

Materia in genere est de contingentibus futuris, quæ ad nos referri possunt, & quorum causa, & origo est in nobis sita, non est autem de fine deliberatio, sed de his, quæ pertinent ad finem.

In specie, si causa sit publica, quinque ab Aristotele numerantur, lib. 1. Rhetor. vectigalia, bellum, pax, custodia regionis, quæ importantur, & exportantur, ratio ferendarum legum. πόροι, πόλεμος, εἰρήνη, φυλακὴ χωρῆς, εἰσαγόμενα, & ἐξαγόμενα, νομοθεσία.

In priuatis causis tot occurrunt, quot sunt hominum negotia, in vita, & re familiari instituenda, vt an litteris debeat nauare operam, aut mercaturam Polemon? an uxorem ducere, an cælibem vitam conseruari, an agrum emere, an iter suscipere, an in Canadiam nauigare? Materia, alia simplex, alia composita.

Simplex, vbi vnum quid in quaestionem cadit, vt an Athenienses rem naualem curare debeant.

Composita, vt, an Cæsar victo Pompeio Romam remeare, an in Hispaniam proficisci debeat.

Efficientes causa deliberationis.

Efficientes causæ sunt, qui deliberant, in

quibus primum spectanda autoritas, & in publica causa, quis sit status politicae.

Seneca libro de beata vita cap. 3. duas res publ. animo in vniuersum complecti iubet, vnam magnam, & vere publicam, quæ Diis (inquit) atque homines continentur, in qua nõ ad hunc angulum respicimus, aut ad illum, sed terminos ciuitatis nostræ cum cælo metimur: Alterum cui nos ascripsit conditio nascendi. Reguntur porro ciuitates tot modis, quot sunt genera administrationis.

Varia autem sunt species politiarum. Regnum, siue Monarchia, est vnius principatus, siue, vt ait Aristoteles lib. 3. politiarum, vnius imperium, communemque vtilitatem spectans.

Polybius, lib. 6. Monarchiam, à regno distinguit, quod Monarchia dicatur, si quis robore corporis, & animi viribus præstans sibi Imperium, & principatum alicuius populi sumat, & obtineat sine voluntario populi consensu: Regnum verò sit dominatus reipublicæ consensione vni concessus. ἀκατασχέτως (inquit) ἡ φυσικῶς συνίσταται μοναρχία. Ταύτη δ' ἐπεται, ἡ ἐκ ταύτης γινάσκειται μετὰ κατασχευῆς, ἡ δι' ὀλίγων βασιλεία.

Aristocratiæ est optimarum Imperium, vel, vt ait idem Polybius, cum reipublica secundum electionem à iustissimis, & prudentissimis viris æqualiter administratur. Ἡ τις κατ' ἐκλογὴν ὀλιγοῦ δικαιοτάτων, ἡ φρονιμοτάτων ἀνδρῶν βασιλεύει.

Democratia definitur, Imperium populi communem vtilitatem spectans. Hæc sunt tria politiarum genera recta, & legitima, quibus praua totidem opponuntur a Polybio: Tyrannis, Oligarchia, Ochlocratiæ.

Tyrannis est abusus Monarchiæ, & illegitima imperij occupatio.

Oligarchia est imperium ad vtilitatem paucorum diuitem spectans.

Ochlocratiæ est tenuissimæ plebis principatus.

Addi potest ex Diodoro, Anarchia, quæ solet exurgere ex turbulentissimis temporibus, vbi, sine Rege, & cæteris magistratibus fluctuat imperium.

Prudentis igitur erit oratoris videre, an agat cum Regibus, & Principibus, quibus, vt ait Parysatis illa apud Plutarchum, verbis opus est bysiniis, an cum optimatibus, apud

gggg

Respubli- ca dua.

Respubli- ca magna qua?

Monar- chia.

Monarchie & regni dif- ferentia.

Aristocra- tia.

Democra- tia.

Oligat- chia.

Ochlocra- tia.

Anarchia.

Cic. 3. ad Heren. Partii. Arist. Rhet. l. 1. οὐ μόνον τὸ μὴ πρό- τρον, τὸ δὲ ἀποτροπῆ.

Delibera- tiui quinque argumenta

quos, honesta, & legitima dicere oportet, an cum plebe bellua multorum capitum, cum qua negotium tractare difficillima res omnium. Neque vero satis est dignitatem in viris spectare, sed morum, & conditionis, & ingenij rationem habere oportet: prudenter igitur Aristoteles in Rhetorica agit de moribus iuuenum, & senum, & virorum, quae ego hic in tuam subijcio.

parui fiant: Senes exandescunt imbecillius; viri moderatius.

Iuuenes studiosi sunt honoris, & excellentiae, & victoriae magis, quam pecuniarum, nondum enim egestatem experti sunt. Senes sunt vitae appetentes, maxime extremo tempore, quia cupiditas est rei absentis, & quominus est vitae, eo magis desiderant.

Iuuenes, ut plurimum non sunt malis moribus, quod non sint veteratores; Senes contra, sunt magis versipelles, ut omnia in partem rapiant, viri sunt in utroque moderatores.

Iuuenes sunt crudeli, quia nondum in multis decepti; Senes suspiciosi, quia magis periti: Viri, neque leuiter credunt, neque omnibus detrahunt fidem.

Iuuenes sperant multa, quia futuri multum habent: Senes timent omnia, etiam tuta: Viri, neque nimis confidunt, neque nimis timent.

Iuuenes sunt verecundi, & facile erubescunt: Senes duritiorem habent frontem: Viri, neque omnino verecundi, neque sine aliquo rubore sunt.

Iuuenes honesta praefertunt vtilibus: Senes necessaria honestis, Viri mediocritatem continent inter parsimoniam, & luxuriam.

Iuuenes curiosi sunt sodalium, gaudent nimis consuetudine: Senes non ita: Viri mediocriter.

Iuuenes in omnibus serè sunt nimij, nimis amant, nimis oderunt, tum putant se scire omnia: Senes peccant defectu, & putant quidem, sciunt autem nihil: Viri, neque amant, neque oderunt effusius, sed oderunt quasi amaturi, & amant quasi odio habituri.

Iuuenes misericordes sunt, sua enim innocentia ceteros merentur: Hoc ipsum viris, & sensibus conuenit.

Iuuenes ridet lubenter, & sunt faceti: Senes plerunque odere ridiculos: Viri sectantur mediocritatem: Haec paucis Horatius complexus est.

*Aetatis cuiusque notanda sunt tibi miris, Horatio
Mobilibusque decor, maturis dandus, & an- in att-
nis
Reddere, qui voces in se scit puer, & pedi cer-
to
Signat humum, gessit paribus colludere, &
iram
Colligit, ac ponit temperè, & mutat in ho-
ras.*

Mores iuuenum, virorum, & senum.

CAPVT III.

Hieronymus in Ecclesiastem cap. 12. paucis adolescentiam definiens, huic adiungit comitem stultitiam. Chrysostomus epist. 3. ad Olympiadem ait, haec aetate ingentem esse libidinum tempestatem, magnam vero rationis imbecillitatem. Η πολλή τ' επιθυμία, & ἀδενέδεια, & ὁ λογισμός. Similiter Ambrosius de Abel, & Cain lib. 1. cap. 3. Iuuentutem variarum illecebris passionum feruere. Sed ubi maturior aetas accesserit, tanquam pubescentis lasciuia tempestate discussa tranquillitatem refundi, & in quodam portus quietos lassae animae nauigium subducere. Bassilius in cap. 3. Isaiae, pluribus iuuentutis mores describit. Plato lib. 7. de legibus, facit puerum quauis bestia intractabiliorem his verbis, ὅτι πάντες πάντων θηρίων ἐστὶ δούρα μετα χειρὶ δότατον, ὅσα γὰρ ἐχει πηγῆν πρὸ φρονέειν μήπω κατηρητομένην ἐπιβουλοῦ, & δρῶν, & ὑβριστότατον θηρίων γίγνεται.

Iuuenes sunt cupidi, & parati ad efficienda, quae concipiuerint, sectatores voluptatum, & in horas mutabiles, fastidiosi in cupiditatibus, & celsriter quidem, & valde concupiscunt, statim verò sedantur, vehementes sunt eorum impetus, sed non diuturni: cuiusmodi eorum sitis, & famessat senum cupiditates, partim decrescunt, partim languescunt, quare luxu sunt auidi, & remissis voluptatibus luero seruiunt, viri mediocriter se habent ad voluptates.

Iuuenes sunt iracundi, statim exandescunt, maxime si propter studium honoris.

*φιλοδοξία
ἀπειροκαλία
πρὸς τὰς
πιδόμας
Horat.
amata ne-
lino, eror
per in
Quia dicit
ἀξίον
I alibi ex
arsis dicta
violencia,
Turpia.*